

Sygn. akt III AUa 742/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel
Sędziowie:	SSA Jolanta Hawryszko SSA Barbara Białecka (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2013 r. w Szczecinie

sprawy Miejskiego Zakładu (...) w G. W..

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. W..

przy udziale zainteresowanego S. C.

o ustalenie wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 19 czerwca 2012 r. sygn. akt VI U 355/12

1. oddała apelację,
2. zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. W.. na rzecz Miejskiego Zakładu (...) w G. W.. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

SSA Barbara Białecka SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Jolanta Hawryszko

Sygn. akt III AUa 742/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 25.01.2012 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził, że podstawa wymiaru składek za S. C.

w grudniu 2010 roku z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w Miejskim Zakładzie (...) w G. dla ubezpieczeń emerytalno-rentowego, chorobowego i wypadkowego wynosi kwotę 3469,50 zł, a dla ubezpieczenia zdrowotnego kwotę 2993,64 zł.

Od powyższej decyzji odwołał się płatnik składek - Miejski Zakład (...)

w G., wnosząc o jej **zmianę poprzez ustalenie, że podstawa wymiaru składek od wynagrodzenia ubezpieczonego w grudniu 2010 roku wynosiła tyle, ile pierwotnie zadeklarował płatnik, tj. bez uwzględnienia wypłaconych z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych kwoty 800 zł brutto. Płatnik składek wniósł o zasądzenie od pozwanego organu rentowego zwrotu kosztów zastępstwa procesowego (k. 24 akt). Odwołujący argumentował, że świadczenie finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych (dalej jako ZFŚS) nie powinno być wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż bony były przyznawane zgodnie z regulaminem, uzgodnionym ze związkami zawodowymi, w oparciu o kryterium dochodowe na członka rodziny.**

W odpowiedzi na odwołanie pozwany organ rentowy wniósł o jego oddalenie i zasądzenie od płatnika składek zwrotu kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany podniósł, że płatnik składek w podstawie wymiaru składek nie uwzględnił przychodu osiągniętego przez ubezpieczonego, nazwanego w dokumentacji finansowej „bonusem finansowym z okazji świąt bożonarodzeniowych”, finansowanym z środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Świadczenia „bonusowe” były tymczasem przyznawane bez **uwzględnienia kryterium sytuacji życiowej, materialnej i rodzinnej uprawnionego, gdyż ubezpieczony pracownik nie złożył oświadczenia o wysokości dochodów przypadających na członka jego rodziny.** W ocenie pozwanego postanowienia regulaminu ZFŚS, obowiązującego u płatnika składek, w zakresie pkt 1 lit. b) są niezgodne z art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 1994r. o Zakładowym Funduszu Świadczeń Socjalnych, stanowiącym, że przyznanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z funduszu. W niniejszej sprawie wypłacony „bonus świąteczny” był zatem dodatkowym wynagrodzeniem pracowników, bez względu na sytuację materialną, a zatem powinien być doliczony do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

W toku procesu zainteresowany S. C. nie ustosunkował się do twierdzeń stron.

Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 19.06.2012 roku zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyjął za podstawę wymiaru składek za grudzień 2010 roku za zainteresowanego S. C. z tytułu ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, chorobowego i wypadkowego kwotę 2669,50 zł, a z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego kwotę 2303,52 zł (punkt I orzeczenia) oraz zasądził od pozwanego na rzecz Miejskiego Zakładu (...) w G. kwotę 60 zł z tytułu zwrotu kosztów procesu (punkt II wyroku).

Sąd I Instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych: W Miejskim Zakład (...) w G. obowiązuje regulamin Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, uzgodniony z działającymi w zakładzie związkami zawodowymi, zgodnie z którym z okazji Świąt Bożego Narodzenia wszyscy pracownicy otrzymują świadczenia pieniężne. Wysokość świadczeń określić miała komisja socjalna, na podstawie złożonych przez pracowników oświadczeń, po zatwierdzeniu przez dyrektora, z tym, iż nie złożenie oświadczenia w określonym terminie miało powodować przyznanie świadczenia w najniższej wysokości (pkt. VII.1). Zgodnie z zapisem pkt. V.3 regulaminu świadczenia socjalne nie są świadczeniami należnymi – osoby, których wnioski zostały załatwione odmownie nie mogą rościć pretensji o wypłaty.

Komisja Socjalna, składająca się z przedstawicieli trzech związków zawodowych, na posiedzeniu w dniu 24 listopada 2010 r. postanowiła przyznać wszystkim pracownikom zatrudnionym na dzień 30 listopada 2010 r. bon finansowy z

okazji świąt bożonarodzeniowych według kryterium dochodu na osobę w rodzinie: 600 i poniżej – 870 zł, 601-1000 – 850 zł, 1001-1400 – 820 zł, 1401 i powyżej - 800 zł brutto świadczenia.

S. C. nie złożył oświadczenia o uzyskiwanych dochodach, wobec czego otrzymał w grudniu 2010 roku świadczenie ze środków funduszu socjalnego w najniższej wysokości, tj. w kwocie 800 zł.

W wyniku kontroli przeprowadzonej u płatnika składek Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. uznał, że płatnik składek w podstawie wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe oraz ubezpieczenie zdrowotne nie uwzględnił przychodu – bonusu finansowego z okazji świąt bożonarodzeniowych osiągniętego przez ubezpieczonego i finansowanego ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych. Na skutek tego decyzją z dnia 25 stycznia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. stwierdził, że podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne zainteresowanego w grudniu 2010r. z tytułu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę w Miejskim Zakładzie (...) w G. wynosi w przypadku ubezpieczeń emerytalno-rentowego, chorobowego i wypadkowego po 2469,50 zł, a ubezpieczenia zdrowotnego 2993,64 zł.

W oparciu o tak poczynione ustalenia faktyczne Sąd Okręgowy uznał, że odwołanie zasługiwało na uwzględnienie i w zakresie określenia podstawy wymiaru składek wskazał

na przepisy art. 18 ust. 1, art. 4 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity opublikowany w Dz. U. z 2009 roku, Nr 205, poz. 1585, ze zm.) - zwaną dalej ustawą systemową – w związku z § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe (Dz. U. Nr 161, poz. 1106, zwanego dalej rozporządzeniem) oraz art. 81 ust. 1 w związku z art. 66 ust. 1 pkt 1a ustawy z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanej

ze środków publicznych (Dz. U. z 2008r., Nr 164, poz. 1027), jednocześnie przytaczając

ich treść. Sąd pierwszej instancji podniósł, że zgodnie z wyżej powołanym rozporządzeniem z dnia 18 grudnia 1998 r. podstawy wymiaru składek nie stanowią przychody w postaci świadczeń finansowanych ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Ponadto, zarzuty jakoby przy wypłacie bonów nie zostały przyjęte kryteria dotyczące sytuacji materialnej, rodzinnej i życiowej zainteresowanego są chybione, bowiem z zapisów zawartych w regulaminie ZFŚS wynika,

że wartość bonów przyznawanych poszczególnym pracownikom u płatnika składek była uzależniona od wysokości pobieranego przez nich wynagrodzenia, a więc w istocie od ich sytuacji materialnej. Pozwany nie wykazał, aby świadczenie w kwocie 800 zł, wypłacone zainteresowanemu, nie pochodziło ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych.

Sąd pierwszej instancji podniósł, że zgodnie z art. 8 ust. 1 ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się **od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu**. Ustęp 2 tego artykułu stanowi, że zasady

i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu, z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Zgodnie z ust. 3 związkom zawodowym przysługuje prawo wystąpienia do sądu pracy z roszczeniem o zwrot Funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie należnych środków na Fundusz.

Zgodnie z utrwalonym poglądem doktryny i judykatury świadczenia socjalne z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych mają charakter uznaniowy i prawo ubiegania się o nie przysługuje wszystkim osobom uprawnionym (do czasu ich przyznania). Ocena kryteriów i decyzja o przyznaniu świadczenia należy do pracodawcy, a u płatnika składek takie kryteria zostały określone w regulaminie, uzgodnionym ze związkami zawodowymi.

Komisja Socjalna składająca się z przedstawicieli związków zawodowych działających w zakładzie podejmowała decyzje o przyznawaniu i kryteriach przyznawania świadczeń. W dniu 24 listopada 2010 r., komisja postanowiła przyznać wszystkim pracownikom zatrudnionym na dzień 30 listopada 2010r. bonu finansowy z okazji świąt bożonarodzeniowych według kryterium dochodu na osobę w rodzinie, określając kryteria przychodowe na członka rodziny uprawniające do przyznania świadczenia oraz wysokość. Według zapisów regulaminu w przypadku niezłożenia oświadczenia w określonym terminie świadczenie pieniężne będzie przyznane w najniższej wysokości.

Dla pracowników złożenie takiego oświadczenia było dobrowolne. Pracodawca nie ma narzędzi do zmuszenia pracowników do składania tego rodzaju oświadczeń. Zgodnie z regulaminem konsekwencją braku oświadczenia było przewidziane przez Komisję przyznanie bonu finansowego w najniższej wysokości.

Kryterium dochodu na członka rodziny jest kryterium uwzględniającym sytuację rodzinną, majątkową i życiową pracownika. Jest to kryterium obiektywne i sprawdzalne. Dla Sądu pierwszej instancji bezdyskusyjnym było to, że pracodawcy gospodarują środkami funduszu socjalnego wyłącznie na podstawie regulaminu, który muszą mieć bez względu na to, czy fundusz ten tworzą obowiązkowo, czy dobrowolnie. W regulaminie określają przede wszystkim zasady przeznaczania środków funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej oraz warunki korzystania ze świadczeń finansowanych z jego środków. Pracodawca nie może w regulaminie ograniczyć kręgu osób uprawnionych do korzystania z funduszu. W ocenie Sądu, zgodnie z uregulowaniami ww. ustawy i charakteru uznaniowego świadczeń przyjęte kryteria (dochód na członka rodziny) są dopuszczalne. Regulamin i jego zmiany uzgadniane były ze związkami zawodowymi, a bezpośrednio kryteria i przyznawanie świadczeń należało do komisji socjalnej. W skład komisji wchodził wyłącznie przedstawiciele związków zawodowych. Tym samym nie było podstaw do zastosowania art. 8 ust. 3 ustawy o ZFŚS, który przewiduje, że związkowi zawodowemu przysługuje prawo wystąpienia do sądu pracy z roszczeniem o zwrot Funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie należnych środków na Fundusz. W ocenie Sądu Okręgowego wyliczenie podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe, chorobowe, wypadkowe i zdrowotne przedstawione przez płatnika składek jest zatem prawidłowe.

Z powyższych przyczyn, sąd orzekający w pierwszej instancji, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. zmienił zaskarżoną decyzję w ten sposób, że przyjął za podstawę wymiaru składek za grudzień 2010 roku za zainteresowanego S. C. z tytułu ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, chorobowego i wypadkowego kwotę 2669,50 zł, a z tytułu ubezpieczenia zdrowotnego kwotę 2303,52 zł.

Rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji zaskarżył w całości Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. wnosząc o jego zmianę poprzez oddalenie odwołania, ewentualnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania, a nadto o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego.

Rozstrzygnięciu Sądu Okręgowego apelujący zarzucił następujące uchybienia:

I. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

1. art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 4.03.1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przez jego niewłaściwe zastosowanie oraz niezastosowanie, podczas gdy zastosowanie przedmiotowej regulacji prawnej, definiującej działalność socjalną jako usługi świadczone przez pracodawców na rzecz enumeratywnie wymienionych w niej form działalności, powinno skutkować oddaleniem odwołania płatnika składek od zaskarżonej decyzji, w szczególności wobec nie zweryfikowania przez płatnika składek na jakie poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określone regulaminem Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, zainteresowany przeznaczył sporne świadczenie,

2. art. 8 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 4.03.1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przez jego błędną wykładnię w wyniku błędnego przyjęcia, że pracodawca, gospodarujący środkami zakładowego funduszu świadczeń

socjalnych na podstawie regulaminu uzgodnionego ze związkami zawodowymi, mógł ustalić kryteria, upoważniające wszystkich pracowników płatnika składek do przyznania spornych świadczeń w sposób dowolny, polegający na przyznaniu zainteresowanemu spornego świadczenia w najniższej wysokości w związku z nie złożeniem przez niego wymaganego oświadczenia o dochodach, z pominięciem ustawowego, prawnego obowiązku, polegającego na uzależnieniu przyznawania ulgowych usług i świadczeń oraz wysokości dopłat z tego Funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej zainteresowanego, podczas gdy przyznanie spornego świadczenia zależało wyłącznie od sytuacji zainteresowanego, której płatnik składek nie zweryfikował,

3. art. 8 ust. 3 ustawy z dnia 04.03.1994r. o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych przez jego błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie, polegające odpowiednio na błędnym przyjęciu, że wyłącznie uwzględnienie roszczenia związku zawodowego płatnika o zwrot Funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy stanowi podstawę do uznania, że sporne świadczenie nie zostało wypłacone ze środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, skutkującego błędnym zastosowaniem w/w. regulacji prawnej podczas gdy przedmiotowa regulacja takiej wyłączonej podstawy nie stanowi i nie znajdowała zastosowania w niniejszej sprawie,

4. art. 18 ust. 1 w zw. z art. 4 pkt 9 i art. 21 ustawy systemowej, § 2 ust. 1 pkt 19 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18.12.1998r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w zw. z art. 81 ust. 1 w zw. z art. 66 ust. 1 pkt. 1 lit. a ustawy z dnia 27.08.2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych przez ich błędną wykładnię, polegającą na wyłączeniu przez Sąd Okręgowy z podstawy wymiaru składek przychodu związanego z przyznaniem spornego świadczenia w postaci bonusu finansowego z okazji świąt bożonarodzeniowych zainteresowanemu, podczas gdy przedmiotowe świadczenie stanowiło przychód zainteresowanego w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych z tytułu jego zatrudnienia u płatnika składek w ramach istniejącego stosunku pracy,

5. art. 86 ust. 1 i ust. 2 pkt. 2 ustawy systemowej przez jego niewłaściwe zastosowanie i niezastosowanie w wyniku błędnego przyjęcia, że organ rentowy nie jest władny do weryfikowania udzielanych pracownikom, w tym zainteresowanemu, świadczeń pod względem kryteriów określonych regulaminem Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, podczas gdy zastosowanie przedmiotowej regulacji prawnej przesądzała o ustawowym zakresie kontroli organu rentowego, obejmującej prawidłowość i rzetelność obliczania, potrącania i opłacania składek należnych od płatnika składek w tym z tytułu przyznania zainteresowanemu spornego świadczenia, do których pobierania zobowiązany był organ rentowy

II. naruszenie przepisów prawa procesowego, tj.:

1. art. 227 k.p.c., polegające na pominięciu istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności, polegającej na wykazanym przez organ rentowy, braku weryfikacji przez płatnika składek na jakie poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określonej przez tego płatnika w regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych, zainteresowany przeznaczył sporne świadczenie, czyli błąd w ustaleniach faktycznych oraz nie przeprowadzenie prawidłowego postępowania dowodowego

i nie rozważenie w sposób wszechstronny i bezstronny, a dowolny z zeznań zainteresowanego M. R. i wyjaśnień pełnomocnika płatnika T. W., zgodnie z treścią których płatnik po wypłacie spornych świadczeń nie zweryfikował na jaki cel zainteresowany przeznaczył to świadczenie, wskazujących na brak uzależnienia przyznania przedmiotowego świadczenia, wypłacanego na wniosek, od faktycznej i rzeczywistej sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej zainteresowanego, będącego osobą uprawnioną do korzystania z ww. Funduszu - w tym zakresie nie podanie przyczyn, dla których Sąd Okręgowy odmówił ww. dowodom wiarygodności i mocy dowodowej,

2. art. 232 zdanie 1 k.p.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie i nie zastosowanie w niniejszej sprawie w wyniku błędnego zważenia przez Sąd Okręgowy, że przyjęte

w obowiązującym u płatnika regulaminie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych kryteria, tj. dochód na członka rodziny, polegające na przyznaniu spornego świadczenia w najniższej wysokości w związku z nie złożeniem przez zainteresowanego oświadczenia o dochodzie, bez weryfikacji na co to świadczenie zostało przez zainteresowanego faktycznie przeznaczone, są dopuszczalne, podczas gdy płatnik składek nie zweryfikował, na co zainteresowany przeznaczył sporne świadczenie wypłacone na jego rzecz i w tym zakresie płatnik składek nie wykazał stosownymi środkami dowodowymi przedmiotowej okoliczności, co powinno było skutkować oddaleniem w całości odwołania płatnika od zaskarżonej decyzji, ponadto nie podanie przez Sąd Okręgowy przyczyn, dla których odmówił on wiarygodności i mocy dowodowej w/w. nie wykazanych przez płatnika faktom - które to w/w. uchybienia, stanowiące o naruszeniu art. 233 § 1 k.p.c. i art. 328 § 2 k.p.c., miały istotny wpływ na wynik sprawy.

Ubezpieczony (płatnik składek) wniósł o oddalenie apelacji w całości i zasądzenie od pozwanego kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja organu rentowego nie zasługiwała na uwzględnienie.

Sąd Apelacyjny podzielił w całości szczegółowe ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego przedstawione w pisemnych motywach rozstrzygnięcia, przyjmując za własne, co czyniło zbytecznym ich ponowne szczegółowe przytaczanie. Sąd Apelacyjny nie podzielił żadnego z zarzutów apelacji pozwanego. Rozpoznający sprawę Sąd Okręgowy nie naruszył tak norm prawa materialnego, jak i zasad postępowania, które uzasadniałyby uwzględnienie wniosków apelacji. Należy wyjaśnić, że świadczenia w postaci bonusów finansowych, przyznawanych z okazji świąt Bożego Narodzenia, w ramach środków zgromadzonych

w **ZFŚS, istotnie** nie powinny być zaliczane do podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne i ubezpieczenie zdrowotne zainteresowanego, skoro były one uzależnione

od sytuacji materialnej zainteresowanego. Sąd Apelacyjny wskazuje, że zasady ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne regulują przepisy ustawy systemowej, zaś co się tyczy składek na ubezpieczenie zdrowotne, zgodnie z art. 81 ust. 1 i 6 ustawy

o świadczeniach z opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, do ustalenia podstawy wymiaru składek stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Na podstawie art. 18 ust. 1 ustawy systemowej podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne stanowi przychód w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, co wynika z art. 4 ust. 9 ustawy systemowej. Natomiast z mocy delegacji zawartej w art. 21 tej ustawy obowiązuje rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 18 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne

i rentowe. W § 2 ust. 1 tego rozporządzenia wymieniono przychody, które nie stanowią podstawy wymiaru składek, w tym w punkcie 19 świadczenia finansowane ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Regulacja § 2 pkt 19 rozporządzenia jednoznacznie definiuje, że kwalifikacja prawna przychodu podlegającego wyłączeniu jest determinowana celem jego przeznaczenia i źródłem pochodzenia i nie definiuje żadnych innych przesłanek. Jeśli więc bony towarowe finansowane są ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach **ZFŚS**, to nie są one wliczane do podstawy wymiaru składek, gdyż mieszczą się w dyspozycji tegoż przepisu. Wskazana podstawa materialnoprawna zasad ustalania podstawy wymiaru składek

na ubezpieczenia przekonuje zatem, że rzeczą organu rentowego jest przede wszystkim analiza celów socjalnych i źródeł ich finansowania. Wadliwe jest przy tym założenie,

aby wskazany cel socjalny można utożsamiać wyłącznie z określonymi kryteriami przyznawania świadczeń socjalnych, a przez to aby przyznać organowi rentowemu uprawnienie do weryfikacji kryteriów socjalnych przyjętych przez płatnika. Uprawnienie takie w żadnym razie nie wynika z przytoczonych podstaw prawnych. W przekonaniu Sądu Apelacyjnego obowiązujące w tej mierze regulacje (przede wszystkim cytowany § 2 pkt 19 rozporządzenia) wyraźnie sprowadzają uprawnienia kontrolne organu rentowego jedynie

do ustalenia, czy istnieje w regulaminie ZFŚS podstawa sfinansowania bonusów,

czy świadczenia te mają w istocie charakter socjalny oraz sprawdzenia, czy środki rzeczywiście pochodzą z funduszu świadczeń socjalnych. Stanowisko to jest konsekwentnie prezentowane w licznych orzecznictwie Sądu Apelacyjnego

w Szczecinie, m.in. w wyrokach z 11 października 2012 r. (sygn. akt III AUa 539/12); z 4 grudnia 2012 r. (sygn. akt III AUa 570/12), z 17 stycznia 2013 r. (sygn. akt III AUa 647/12), czy z 19 lutego 2012 r. (sygn. akt III AUa 728/12). Analiza zachowania pracodawcy realizującego cele socjalne oczywiście powinna uwzględniać obowiązujące w tym względzie przepisy prawa pracy i powinna być prowadzona w każdym przypadku, który budzi wątpliwości. Obowiązek pracodawcy zaspokajania w miarę możliwości i warunków potrzeb bytowych, socjalnych i kulturalnych pracowników wynika z art. 16 Kodeksu pracy i jest jedną z podstawowych zasad prawa pracy. Ustawodawca w art. 94 pkt 8 k.p. nałożył na pracodawcę obowiązek zaspokajania w miarę posiadanych środków socjalnych potrzeb pracowników. Pracodawcy nie mają zatem bezwzględnego obowiązku prowadzenia działalności socjalnej na rzecz pracowników, gdyż przepisy kodeksu jedynie postulują prowadzenie takiej działalności, aby nie dopuścić do zupełnej dowolności w omawianym zakresie, obowiązek zaspokajania potrzeb socjalnych pracowników został warunkowo ujęty w ustawie o z.f.ś.s. Uprawnia ona pracodawców do modyfikacji w prawie wewnątrzzakładowym (w układach zbiorowych pracy) obowiązków wynikających z ustawy, aby umożliwić im uzależnienie działalności socjalnej od posiadanych warunków i możliwości. Nie można pomijać, że zgodnie z intencją ustawodawcy **ZFŚS** jest dobrowolnym funduszem na poziomie zakładu pracy, którego podstawowym zadaniem jest sfinansowanie przez pracodawcę pomocy socjalnej między innymi na rzecz pracowników

i ich rodzin. W myśl art. 1 ust. 1 ustawa o z.f.ś.s. określa zasady tworzenia w zakładach pracy zakładowego funduszu świadczeń socjalnych, zwanego dalej "Funduszem", i zasady gospodarowania środkami tego Funduszu, przeznaczonego na finansowanie działalności socjalnej organizowanej na rzecz osób uprawnionych do korzystania z Funduszu oraz na dofinansowanie zakładowych obiektów socjalnych, ale przy założeniu, że fundusz został uruchomiony. Bez wątplenia zatem pojęcie socjalny utożsamiane jest z zaspokajaniem potrzeb bytowych, materialnych i kulturalnych uprawnionych osób. Z kolei zasady gospodarowania funduszem oznaczają sposób podejmowania decyzji związanych

z wydatkowaniem środków finansowych i sposobem ich gromadzenia. Świadczenia socjalne nie są elementem stosunku pracy. Ze środków funduszu finansuje się zatem świadczenia

nie wynikające z warunków wynagradzania za pracę oraz niezależne od wyników i jakości wykonywanej pracy. Jedynie te działania, które podejmowane są w interesie pracowników,

a nie pracodawcy mieszczą się w ustawowym pojęciu zakładowa działalność socjalna. Ustawa o z.f.ś.s. definiuje w art. 2 pkt 1, że działalność socjalna to usługi świadczone przez zakłady pracy na rzecz różnych form wypoczynku, działalności kulturalno-oświatowej, sportowo-rekreacyjnej, udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej, a także zwrotnej lub bezzwrotnej pomocy na cele mieszkaniowe na warunkach określonych umową. Definicja działalności socjalnej daje zatem pracodawcy możliwość wręczania ze środków funduszu m. in. bonusów finansowych z okazji Świąt Bożego Narodzenia z tytułu zwiększonych wydatków w tym okresie. Warunkiem umożliwiającym ich przyznanie jest zapisanie takich form pomocy w regulaminie funduszu oraz określenie trybu

ich przyznawania (czy przyznanie następuje np. na wniosek osoby uprawnionej, czy też

z inicjatywy pracodawcy), a to w myśl art. 8 ust. 1 i 2 ustawy o z.f.ś.s., który stanowi,

że przyznawanie ulgowych usług i świadczeń oraz wysokość dopłat z Funduszu uzależnia się od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu; Zasady i warunki korzystania z usług i świadczeń finansowanych z Funduszu,

z uwzględnieniem ust. 1, oraz zasady przeznaczania środków Funduszu na poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej określa pracodawca w regulaminie ustalonym zgodnie

z art. 27 ust. 1 albo z art. 30 ust. 5 ustawy o związkach zawodowych. Pracodawca, u którego nie działa zakładowa organizacja związkowa, uzgadnia regulamin z pracownikiem wybranym przez załogę do reprezentowania jej interesów. Ustawa nie nakazuje pracodawcy formułowania określonych kryteriów, nie formułuje też procedury dysponowania środkami funduszu pozostawiając te kwestie dobrowolnej decyzji pracodawcy. Stawia jedynie wymóg uzależniania świadczeń z funduszu od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej oraz wymóg określenia zasad i warunków korzystania ze środków funduszu. Ustawa o z.f.ś.s. wyklucza bowiem tworzenie zasad podziału funduszu w sprzeczności

z art. 8 ust. 1; jest to przepis bezwzględnie obowiązujący. Należy zatem podzielić pogląd Sądu Okręgowego, że brzmienie art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s. nie upoważnia do przyznawania osobom uprawnionym prawa do świadczeń

socjalnych w takiej samej wysokości. Przepis ten wyraźnie określa związek pomiędzy wartością przyznawanego świadczenia, a łącznie rozpatrywaną sytuacją życiową, rodzinną i materialną osoby uprawnionej.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, przywołane przepisy prawa świadczą, że przy wypłacaniu świadczeń z **ZFŚS** konieczne jest rozróżnienie ich wysokości na rzecz poszczególnych pracowników w zależności od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej konkretnego beneficjenta. W niniejszej sprawie płatnik składek obowiązkowi temu sprostął. Pobieranie od pracowników **oświadczeń**, w których dobrowolnie ujawniali oni **wysokość dochodów przypadających na członka rodziny, pozwalało w sposób obiektywny rozdzielić środki z funduszu pomiędzy załogę zakładu pracy. Okoliczność, że osoby, które oświadczenia nie złożyły, otrzymywały bonus finansowy w najniższej wysokości nie sprzeciwiało się zasadzie różnicowania wysokości świadczenia w zależności od** sytuacji socjalnej. W ocenie Sądu Apelacyjnego pracodawca jest uprawniony do tworzenia swoistego domniemania,

że osoba odmawiająca złożenia oświadczenia znajduje się w kręgu osób o najlepszej sytuacji materialno-bytowej. Zgodnie z postanowieniami regulaminu ZFŚS obowiązującego w (...), pracownicy którzy nie złożyli oświadczeń, otrzymywali świadczenia w takiej wysokości, jak pracownicy, których dochód przekraczał 1.401 zł brutto na osobę w rodzinie. Oczywiście jest, że zwiększone wydatki w okresie świątecznym dotyczą wszystkich pracowników, zatem przyznanie bonusów finansowych każdemu zatrudnionemu na dzień 30 listopada 2010 roku, było zgodne z art. 8 ust. 1 ustawy o z.f.ś.s.

Należy zauważyć, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 maja 2002 r. (sygn. I PKN 267/01, OSNP z 2004 r., nr 6, poz. 99) wskazał, że pracodawca nie narusza dóbr osobistych pracownika (art. 23 k.c., art. 47 i art. 51 ust. 1 i 2 Konstytucji RP), zobowiązując go zgodnie

z postanowieniami regulaminu przyznawania zapomóg z zakładowego funduszu świadczeń socjalnych do złożenia zaświadczenia o zarobkach uzyskiwanych u drugiego pracodawcy, gdyż ulgowe usługi i świadczenia oraz dopłaty z Funduszu są przyznawane według kryteriów o charakterze wyłącznie socjalnym, tj. uzależnionych co do zasady i wysokości od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej do korzystania z Funduszu. Z tego zaś punktu widzenia nie może być obojętne to, czy i jakie dochody osiąga pracownik poza zakładem pracy, w którym ubiega się o świadczenie, oraz jaka jest sytuacja życiowa wszystkich członków jego rodziny, z którymi prowadzi wspólne gospodarstwo domowe. Jeżeli więc przyznawanie świadczeń jest uzależnione od wymienionych wyżej kryteriów,

to oczywiście staje się, że sytuacja pracownika lub innej osoby uprawnionej do korzystania

z Funduszu wymaga każdorazowo wyjaśnienia, ustalenia i oceny. Sąd Apelacyjny zauważa jednak, że pracodawca ma prawo domagać się od pracownika udzielania informacji i odmowa ich udzielenia może skutkować nieprzyznaniem świadczenia (jeśli stanowi tak regulamin), bądź też skutkować może przyznaniem świadczenia w najniższej wysokości (jak ma to miejsce w niniejszej sprawie).

Sąd drugiej instancji nie podzielił też stanowiska skarżącego, jakoby **Sąd Okręgowy dopuścił się naruszenia przepisów prawa materialnego, poprzez niezastosowanie art. 2 pkt 1 ustawy o z.f.ś.s., który definiuje pojęcie działalność socjalna. Przede wszystkim, wbrew twierdzeniom apelującego, przepis ten nie daje pracodawcy uprawnienia do zweryfikowania na jakie to poszczególne cele i rodzaje działalności socjalnej zainteresowany przeznaczył sporne świadczenie. Art. 2 pkt 1 ustawy o z.f.ś.s., w zakresie wynikającym z przedmiotu sporu w niniejszej sprawie, stanowi jedynie, że działalność socjalna, to m.in. udzielanie pomocy materialnej - rzeczowej lub finansowej. Pomoc ta może przybrać postać bonusu finansowego. Sad Apelacyjny stoi na stanowisku, że pracodawca nie dysponuje uprawnieniami do weryfikowania, jakie konkretnie produkty bądź też usługi opłacił**

z wypłaconych środków ich beneficjent. Gromadzenie przez płatników składek danych o zakupywanych przez pracowników towarach, czy to w postaci oświadczeń, czy innych (np. paragony sklepowe), stanowiłoby nieuprawnione gromadzenie danych o pracowniku.

Wzmocnienia argumentacji apelującego nie stanowi orzeczenie Sądu Najwyższego

z dnia 6 lutego 2008 r. (sygn. II PK 156/07, OSNP z 2009 r., nr 7-8, poz. 96), w którym Sąd Najwyższy stwierdził, iż przepis art. 8 ust. 1 (...) nie stanowi podstawy przyznania wszystkim pracownikom świadczeń pieniężnych, które nie

zmierzają do realizacji celów socjalnych zgodnych z art. 1 ust. 1 i art. 2 pkt 1 tej ustawy. Pogląd ten co do zasady aprobuje Sąd Apelacyjny, choć należy nadmienić, że fakty w jakich orzekał Sąd Najwyższy były odmienne od ujawnionych w niniejszej sprawie. Sąd Najwyższy rozstrzygał przy ustaleniu,

że wszyscy pracownicy otrzymali udział w premii prywatyzacyjnej, co stanowiło rozdysponowanie wśród osób uprawnionych 15% wartości przedsiębiorstwa przekazanych do zakładowego funduszu świadczeń socjalnych. Tym samym pracownicy ci nie otrzymywali żadnych środków o przeznaczeniu socjalnym. W niniejszej zaś sprawie poza sporem pozostaje okoliczność, że celem wypłacenia spornej kwoty były zwiększone wydatki zainteresowanego związane z okresem świątecznym.

Abstrahując od powyższego należy stwierdzić jednoznacznie, że sposób spożytkowania świadczenia w żadnym razie nie może dyskredytować tego świadczenia

i arbitralnie przesądzać o zaniechaniu realizacji celów socjalnych. Nie świadczy też

o wynagrodzeniowej naturze świadczenia, która uzasadniałaby oskładkowanie przychodu. Bezspornie pracodawca przekazywał pracownikom bonusy finansowe na cele związane

ze Świątami Bożego Narodzenia i wypełniał ustawowy wymóg finansowania świadczeń

ze środków przeznaczonych na cele socjalne w ramach ZFŚS.

Należy przy tym podkreślić, że jedyna sankcja ustawowo sformułowana za naruszenie przepisów ustawy sprowadza się

- do art. 8 ust. 3 ustawy o z.f.ś.s., który stanowi, że związkowi zawodowym przysługuje prawo wystąpienia do sądu pracy z roszczeniem o zwrot Funduszowi środków wydatkowanych niezgodnie z przepisami ustawy lub o przekazanie należnych środków na Fundusz oraz

- do art. 12 a) tej ustawy, zgodnie z którym kto, będąc pracodawcą lub będąc odpowiedzialnym, w imieniu pracodawcy, za wykonywanie przepisów ustawy, nie wykonuje przepisów ustawy albo podejmuje działania niezgodne z przepisami ustawy, podlega karze grzywny; w sprawach, o których mowa w ust. 1, orzeka się na podstawie wniosku pochodzącego od właściwego organu Państwowej Inspekcji Pracy w trybie określonym przepisami Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia (art. 12a ust. 2 cyt. ustawy).

Tym samym Sąd Apelacyjny podziela stanowisko, że organ rentowy nie jest władny do weryfikowania udzielonych pracownikom świadczeń pod kątem spełniania określonych w regulaminie kryteriów. Władny był natomiast do kwestionowania celów jakie określił pracodawca przeznaczając bony finansowe wypłacane pracownikom. Jak to zostało jednak wykazane we wcześniejszej części rozważań, regulamin ZFŚS, obowiązujący w zakładzie płatnika, przewidywał przeznaczenie środków funduszu na cele związane ze świątami Bożego Narodzenia wszystkim pracownikom. Przyznanie świadczeń uzależniono od sytuacji życiowej, rodzinnej i materialnej osoby uprawnionej, którą zbadać miała komisja socjalna na podstawie złożonych przez pracowników oświadczeń. W wypadku niezgodnego z prawem administrowania środkami funduszu pracodawca ponosi odpowiedzialność cywilną (art. 8 ust. 3 u.z.f.ś.s.) i karno-administracyjną (art. 12a u.z.f.ś.s.).

Mając na uwadze powyższe rozważania Sąd Apelacyjny uznał wbrew stanowisku apelującego, iż w sprawie nie doszło również do naruszenia przepisów postępowania.

Wskazując na argumenty wyżej podane Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezzasadną (pkt 1) i na podstawie art. 108 § 1 zdanie 1 k.p.c. w zw.

z art. 98 k.p.c. i art. 99 k.p.c. zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału

w G., jako przegrywającego sprawę, na rzecz **Miejskiego Zakładu (...) w G., reprezentowanego** przez radcę prawnego, koszty zastępstwa procesowego przed sądem drugiej instancji. W oparciu o § 2 ust. 1 – 2 oraz § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 11 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U.

z 2002r., Nr 163, poz. 1349, ze zm.) zasądzeniu podlegała kwota 120 złotych.

SSA Barbara Białecka SSA Zofia Rybicka – Szkibiel SSA Jolanta Hawryszko